

**SAĞLIKLI ÇOCUK POLİKLİNİĞİNE BAŞVURAN ANNELERİN
ANNE SÜTÜ VERME EĞİLİMİ VE BUNA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN
İNCELENMESİ**

Şenay OK*

Güneş GENÇ**

ÖZET

Bu çalışma, annelerin bebek doğduktan sonra ilk 24 saat içinde verdikleri besinin, bebeği emzirme süresinin, emzirme sürelerine etki eden faktörlerin, ek gıdaya geçiş süresinin saptanması, annenin bebeğini emzirmesine etki edebilecek faktörlerin incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Bebek doğduktan sonra ilk 24 saat içinde, %51.22'sinin anne sütü aldığı, %45.37'sinin C-3 ay anne sütü ile beslendiği ve %40.49'unun 4 aydan önce ek besine başladığı saptanmıştır.

Bir araştırmada, bebeklik döneminde ölüm oranının: karışık beslenen çocuklar için üç kez, yalnızca biberonla beslenen çocuklar için beş kez fazla olduğu belirtilmiştir. Anne sütü alan ve almayan bebekler arasındaki ölüm oranlarının farklılığı, anne sütünün önemini vurgulamakta. Yeterli süre ve miktarda anne sütü alamama bebekte, beslenme bozukluklarına neden olmaktadır (12).

Günümüzde biberonla beslenmede annelerin alışkanlıkları ya da hatalı bilgileri kadar, sağlık personelinin yanlış bilgi ve tutumları, hastanede rutin olarak sanayi maması kullanılması ve reklam amacıyla dağıtılmasının anneler üzerinde yarattığı olumsuz etkilerde sorumlu tutulmaktadır.

- E.Ü. Hastanesi Göğüs-Kalp ve Damar Cer. AB.D Hemşiresi (Master Tezi)
- * E. Ü. Hemşirelik Y.O. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD öğretim Üyesi (Doç. Dr.)

Gelişmekte olan ülkelerle, gelişmiş ülkelerin sağlık yönünden en önemli farkları ana-çocuk sağlığı alanındadır. Gelişmiş ülkelerde tüm ölümlerin ancak % 2-5'1 beş yaşın altında iken ayrıl oran gelişmekte olanlarda % 40 dolayındadır. Bebek ölüm hızları, gelişmiş ülkelerde bin canlı doğumda 10 veya daha azdır: oysa gelişmekte olanlarda binde 80- 100'ün üzerindedir. ölüm nedenleride farklıdır. Gelişmiş ülkelerde ölümlerin çoğunluğu konjenital anormaliler, metabolik ve genetik hastalıklar gibi önlemesi güç nedenlere bağlı olduğu halde, gelişmekte olan ülkelerde, çeşitli enfeksiyon hastalıkları, doğum travmaları gibi çoğunlukla, çevre, sosyo-ekonomik koşullara bağlı ve büyük ölçüde önlenebilecek nedenlerdir (13),

Bebek beslenmesinde anne sütünün önemi gün geçtikçe artmaktadır. Yeni doğan bebek ilk 4-6 ay, yanında hiçbir gıda maddesi katkısı olmaksızın anne sütüyle kendine gereken optimal düzeyde tüm gereksinimleri karşılayabilmektedir (1, 2, 3, S. 8, 9, 15, 16, 17).

Anne sütü yalnızca besinler sunmaz aynı zamanda hücrelerin büyük kısmını, proteinleri ve çocukların büyümesinde önemli olan hormonlar' içerir, Antibakteriel ve antiviral faktörlerin bulunması iyi belgelenmiştir (1).

Anne sütüyle beslenen bebek ve anne arasındaki fiziksel, mental, ernasyonel ilişki çocuğun çevresini çok erken tanımasını, anlamasını sağlar (2, S. 8, 15).

Isteyerek ve severek çocuğunu emziren **anne**, bebeğe bir güven hissi ulaştırmakta, aralarında biyolojik ve ruhsal sağlıklı bir yakınlık doğmaktadır. Anne sütü ile beslenen canlıların erken yürüdükleri çevreye uyumlu oldukları daha insancıl ve olumlu davranışlar gösterdikleri hayvan deneyleri ile doğrulanmıştır. Aynı zamanda, anne sütünün çocukta entellektüel beceriyi arttırdığı, somatik ve psişik gelişme sağlaması sonucunda da çocuklarda parmak emmenin az görüldüğü bir gerçektir (14).

Anne için emzirme bir doyum ve mutluluk kaynağı yaratmakta, kendi mutluluğu bebeğine aksetmekte, anneye zevkli bir deneme ve huzur vermektedir (12).

Gereksinimlerin sürekli ve yeterli olarak doyurulması, bebekte bir güven duygusu geliştirir. Çocukluk yıllarında anne-babanın sevgisi, koruması ve desteğiyle pekişerek olan bu güven duygusuna temel güven adı verilir. Doğaldır ki bebeğin yetersiz ve düzensiz doyurulması, çağrılan= sürekli olarak karşılıksız kalması, onda karşıt duygunun, güvensizlik duygusunun yerleşmesine yol açar (18),

Kadınlar bebekleri ile başarılı bir ernzinne ilişkisi kurma sanatını kaybediyorlar. Emzirme doğallığını öylesine yitiriyor ki onunla ilişkili sorunlarda; ağrı, meme başlarının yara olması, meme başının içe çökmesi olması ve emme güçlükleriyle başa çıkmak güçleşiyor. Ancak, bu sorunlar eğer anneler anlayış gösterir ve bunlarla nasıl başa çıkılacağını öğrenirlerse çözümlenebilir. Ancak, bir çok kadın için emzirmekten vazgeçmek, emzirmede sebat göstermekten kolay gelmiştir (6)

Hernşirelik ve sağlık profesyonellerin, anneler ile arasında daha kuvvetli ilişki anne sütü beslenmesinin devamını sağlamak ve annelerin çabalarını düzenlemek için gereklidir (7).

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Sağlıklı Çocuk Polikliniğinde, 9 Ocak 1991- 9 Mart 1991 tarihleri arasında yapılmıştır ve buraya başvuran anneler evreni, 0-1 yaş bebeği olan anneler çalışmamızın örneklemini oluşturmuştur. Denek sayısı 205 '

Veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, veri kodlama kağıtlarına kodlanıp, kontrolleri yapıldıktan sonra Ege Üniversitesi Bilgisayar ve Araştırma Merkezinde Değerlendirilmiştir (10, 11).

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1 : Annelerin Çocuk Emzirme Konusunda Bilgilerine Göre Dağılımı

Emzirme Bilgisi	S	%
Var	184	89.76
Yok	21	10.24
Toplam	205	100.00

Tablo 1' de görüldüğü gibi annelerin % 89.76' sı çocuk emzirme konusunda bilgili olduklarını belirtirken. % 10.24'ü bilgili olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 2 : Annelerin Çocuk Emzirme Konusunda Bilgi Kaynaklarına Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	S	%
önceki çocuk	46	22.44
Ebe, hemşire	14	6.84
Kadın-Doğum Doktoru, ocak doktoru	43	20.97
Yakın arkadaşları	3	1.46
Kitap, dergi, TV, basın, vs.	28	13.66
Diger	50	24.39
Toplam	'184	89.76

'13u soru çocuk emzirme hakkında bilgisi olan annelere sorulduğundan n değeri farklı olmaktadır. Annelerin % 10,24' ü bilgili olmadıklarını belirtmiştir (n=184).

Çocuk emzirme konusunda bilgili olduklarını belirten annelerin % 22.44' ü önceki çocuktan, % 6.84' ü ebe-hemşireden, % 20.97' si kadın doğum doktorundan, ocak doktorundan, % 1.46'sı yakın arkadaşlarından, % 13.66' sı kitap, dergi, TV, basın, vs. ' den, % 24.39' u diğer (okul eğitimi, kurs, yakın büyükler) yanıtını vermiştir (Tablo 2).

Tablo 3 : Bebeklerin Anne Sütü Alma Sürelerine Göre Dağılım

Anne sütü alma süresi	S
0 - 3 ay	93 45.37
4 - 6 ay	58 28.29
7 - 9 ay	35 17.07
10 - 12 ay	10 4.88
Toplam	'196 95.61

'Bu soru anne sütü alanlara sorulduğundan n değeri farklı olmaktadır (n=205-9=196).

Bebeklerin 0-3 ay. % 45.37' sinin 4-6 ay, % 28.29' unun 7-9 ay, % 17.07' sinin 10-12 ay süre ile anne sütü aldıkları saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4 : Bebeklerin Süt ve Süt yerine Geçenler Dışındaki Ek Besinlere Başlama Aylarına Göre Dağılımı

Ek besine Başlama Ayı	S	
4 aydan Önce	83	40.49
5 - 6 ay	54	26.34
7 - 9 ay	5	2.44
Toplam	*142	69.274

*Bu soru ek besine başlayanlara sorulduğundan n değeri farklıdır (n.-205-e3=142).

Tablo 4'de görüldüğü gibi 4 ayın altında süt ve süt yerine geçenler dışındaki ek besine başlanan bebekler % 40.49, 4-6 ay arasında ek besine başlanan bebeklerin oranı % 26.34, 7-9 ay arasında ek besine başlananların oranı ise % 2.44 olarak saptanmıştır.

Anneler bebekleri doğduktan sonra ilk 24 saat içinde bebeklerine ne verdikleri sorulduğunda; % 51.22' si anne sütü, % 16.59' u su, % 5.37' si şekerli su, % 26.83' ü diğer (bilmiyorum, mama, vs.) olarak cevaplandırmışlardır. Diğer seçeneği seçen annelerin 26' sı SMA, 4'ü mama, 11 milupa mama, 6' sı serum, 18' i bilmediğini belirtmiştir (Tablo 5). Literatür bilginiz: bebeklerin %90.2' sinin İlk gıda olarak şekerli su olması ile uygunluk göstermektedir (5).

Tablo 5 : Bebeklerin Doğduktan Sonra Aldıkları İlk Gıdaya Göre Dağılımı

ilk Gıda		
Anne sütü	105	51.22
Su	34	16.59
Şekerli su	11	5.37
Diğer	55	26.83
Toplam	205	100.00

Tablo 6 : Annelerin Anne Sütü Vermede En önemli Nedenlerine Göre Dağılımı

Nedenler	8	%
Bebek için daha besleyici	39	19.02
Vermesi Kolay	6	2.93
En doğal şey	6	2.93
Hastalıklardan korur	59	28.78
Temiz ve uygun sıcaklıkta	5	2,44
Bebek için daha besleyici ve hastalıklardan korur	14	6.83
Hastalıklardan korur, temiz ve uygun sıcaklıktadır	5	2.44
Daha ucuz		
Daha yakın İlişki		
Kocanın isteği	-	-
Neden yok	-	-
Diğer	68	33.17
Yanıtsız	3	1.46
Toplam	205	100.00

Annelerin anne sütü tercih etmede en önemli nedenleri olarak: % 33.17' Si diğer (bilmiyorum, sağlıklı gelişimi için, daha yararlı ve sindirimi daha kolay, her türlü vitamini alıyor) şeklinde nedenler belirtmişlerdir. %28.78' i hastalıklardan koruduğunu belirtmiştir (Tablo 6). Bu da bize eğitim düzeyi iyi olan annelerin anne sütünün yararları konusunda bilgi açığı olduğunu düşündürmektedir. % 89.76 annenin çocuk emzirme konusunda bilgili olmalarına karşın anne sütünün yararları konusunda bilgilendirilmeleri gerektiğini (Tablo 1) düşündürmektedir.

SOIWW VE ÖNERİLER

Bebek doğduktan sonra ilk 24 saat içinde % 51.22' sinin anne sütü aldığı, % 45.37' sinin 9-3 ay anne sütü ile beslendiği ve % 40.49' unun 4 aydan önce ek beyine başladığı saptanmıştır. Annelerin % 90.73' ünün emzirmeyi aile planlaması yöntemi olarak kullanmadığı saptanmıştır.

Emzirme sürelerine etki eden faktörler; annenin eğitim durumu, annenin çalışması, ailenin ekonomik durumu, oturulan bölge, bebeğin doğum ağırlığı, bebeğin ek gıdaya başlaması olarak bulunmuştur.

Annenin bebeğin! emzirmesine etki edebilecek faktörler; ailenin ekonomik düzeyi, çocuk emzirme konusunda bilgili olma, önceki çocuğunu emzirmesi, anne sütüyle beslenmenin önemi hakkında bilgili olması olarak bulunmuştur.

Ana ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesi toplumun sosyo-ekonomik düzeyinin yükseltilmesi ana ve çocuk sağlığının temel hedefidir. Toplumların refah düzeyine ulaşabilmesi, toplumsal kalkınma ile olur, buna bağlı olarak her yönden olduğu gibi sağlık hizmetleri yönünden de daha iyiye ulaşılacaktır. Sağlık yönünden kalkınmada, ekonomik önlemler yanında, eğitim hizmetlerinin katkısı da büyüktür.

Annelerin gereksinim duydukları konuların saptanıp, bunlara yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi sorunların çözümünde yardımcı olacaktır.

SUMMARY

Factors Effectign To The Breast- Feeding

In this study we have planed;

- a) to determine the food for the first twentyfour hours of infant,
- b) to deterrnine the breast-feeding period,
- e) to determine the factors which affect to the breast-feeding period,

Our evaluation of the data shows that there are significantly important relation between the breast-feeding process and socio- economy level of the families and mothers knowladge about the breast-feeding process. In conclusion we find out that 51.22 % of patients were used breast-feeding for the first twentyfour hours of babies, 45.37 % of bables breast- feeding at least 0 - 3 mounth and 40.49 % start the supplement nutrient period before four mounths.

KAYNAKLAR

1. Anderson, G.H.: "Hurnan Milk Feeding", Pediatric Clinics of North America, 32: 2, 1985, ss. 335-350.
2. Başbakkal, Z.; Conk, Z. : "Bebek Beslenmesinde Anne Sütünün önemi", E.O. HYO Derg. 2: 2, 1986, ss.59.
3. Baysal, A.: Genel Beslenme Bilgisi. 5. Baskı, Hatipođlu Yayınevi, Ankara, 1989, ss. 98-105.

4. Btlükgebiz, B. ve Dıg. "Anne Sütü Üretimini Etkileyen Beslenme Dışı Faktörlerin incelenmesi", XXXI. Milli Pediatri Kongresi Bildiri Ücetleri, Atatürk Kültür Merkezi Konak- İzmir, 1988,ss. 265.
5. Çocuk Sağlığı El Kitabı. SSYB Yayını, Ankara, 1981, ss. 103-109.
6. Grant, P.J. : "Anne Sütüyle Beslenme", Unicef A.B.D.. Oxford Üniv. Press., New York , 1986, ss.107-113.
- 7, Grant, P.J. : "Anne Sütüyle Beslenme: Bir Gelişme Raporu", Unicef A.B.D. , Oxford Üniv. Press., New York, 1988, ss. 36.
8. Neyzi. O. ; Koç, L. : Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları. Ist. (ini. Tıp Fak. Yayınları. Bayda Yayını, İstanbul, 1983, ss. 232-243.
9. Özsoylu, Ş. Peditride Yenilikler. Türkiye Sağlık ve Tedavi Vakfı Yayın, Yayın No:1, Ansan Matb., Ankara, 1983, ss. 4-34.
10. Sümbüloğlu, K. ; Sümbilloğlu, V. : Biyoistatistik. 2. Baskı, Hatiboğlu Yayın evi , Ankara , 1989.
11. Sümbüloğlu, K.: Sağlık Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri. Hali.-boğlu Yayınevi, Ankara, 1988.
12. Şirin, : "Doğum Sonrası Lohusa ve Bebek Sağlığı Yönünden Bi-reysel Düzeyde Aşamalı Eğitimin Gereklilli,i Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, Ege O. Sağ. Bil. Ens. , Bornova, 1988.
13. Tezcan, S. : Türkiye' de Bebek ve Çocuk Ölümleri. Hacettepe Orli. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı Yayını, üçdilek Matb. , Ankara, 1985. ss. 9-70.
14. Tuncel, N. : "Süt Çocuğu Beslenmesinde Anne-Bebek Etkileşimi", Hernşirelik Bülteni, 2:9, 1987, ss. 52-56.
15. Vaughan, N. C. ; Mc Kay, R.J. ; Nelson Çocuk Hastalıkları. Cilt: 1, Güven Kitabevi, Ankara, 1978, ss. 242-251.
16. Yeğın, O. ; Oygür, N. : Yenidoğan El Kitabı. 1. Baskı. Güneş Kitabevi Yayınlan, Ankara. 1989, sa. 70-77.
17. Yurdakök, M. : Annelere Çocuk Bakımı. Hacettepe Taş. Kitapçılık Ltd. ŞU. , Ankara, 1987, ss. 37-48.
18. Yön:ıkoğlu, A. : Çocuk Ruh Sağlığı. 14. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlan, Doğuş Matb. , Ankara, 1988, ss. 18-24.

